

Kohtuasi C-230/20**Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1****Saabumise kuupäev:**

3. juuni 2020

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Augstākā tiesa (Senāts) (Latvijas) (Lāti kõrgeim kohus)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

2. juuni 2020

Kassaator:

AAS „BTA Báltica Insúmanse Company“

Teine menetlusosaline:

Valsts ieņēmumu dienests (riigi maksuamet, Lāti)

Põhikohtuasja ese

Tühistamishagi, mis on esitatud maksuhalduri otsuse peale, mis käsitleb [tolliga]maksuvõla sundsissenõudmist käendaja suhtes.

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

Eelotsusetaotluse esitanud kohus palub vastavalt ELTL artiklile 267 tõlgendada määruse nr 2913/92 artikli 221 lõiget 3, et selgitada, kas käendajat tuleb käsitada võlgnikuna laiemas tähenduses ja kas seetõttu on tema suhtes kohaldatavad võlgnikule kehtestatud tähtajad. Kui see nii ei ole, [siis soovitakse teada] kas käendajat tuleb pidada võla sissenõudmise või sundsissenõudmise otsuse adressaadiks või isikuks, keda täitmine puudutab ning kelle suhtes kohaldatakse seega liikmesriigi täitemenetluse õigusnorme, sealhulgas tähtaegu käsitlevaid õigusnorme. Juhul kui käendajat ei peeta võlgnikuks ega täitmisotsuse adressaadiks või isikuks, keda täitmine puudutab, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas õiguskindluse põhimõttest tulenevat nõuet, mille

kohaselt tuleb järgida mõistlikku aegumistähtaega, tuleb järgida ka käendaja suhtes.

Eelotsuse küsimused

1. Kas nõukogu 12. oktoobri 1992. aasta määruse (EMÜ) nr 2913/92, millega kehtestatakse ühenduse tolliseadustik (Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2000. aasta määrusega (EÜ) nr 2700/2000 muudetud redaktsioonis), artiklis 195 ette nähtud käendajat tuleb käsitada võlgnikuna [sama määruse] artikli 221 lõike 3 tähenduses ja seega kohaldatakse sellele käendajale artikli 221 lõikes 3 sätestatud tähtaega?
2. Kui vastus esimesele küsimusele on eitav, siis kas käendajat saab selle määruse artikli 232 lõike 1 punkti a kohaselt käsitada võla sissenõudmise või sundsissenõudmise otsuse adressaadina või isikuna, keda täitmine puudutab, ning et seega kohaldatakse selle käendaja suhtes liikmesriigi täitemenetluse õigusnorme, sealhulgas tähtaegu käsitlevaid õigusnorme?
3. Kui Euroopa Liidu kohaldatavate õigusnormide kohaselt ei käsitata käendajat võlgnikuna määruse artikli 221 lõike 3 tähenduses ega täitmisotsuse adressaadina või isikuna, keda täitmine puudutab, siis kas käendaja suhtes võib kohaldada õiguskindluse põhimõttest tulenevat nõuet, et tuleb järgida mõistlikku aegumistähtaega?

Viidatud Euroopa Liidu õigusnormid

Komisjoni 12. oktoobri 1992. aasta määrus (EMÜ) nr 2913/92, millega kehtestatakse ühenduse tolliseadustik, Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2000. aasta määrusega (EÜ) nr 2700/2000 muudetud redaktsioonis: artikkel 1, artikli 4 lõige 12, artikli 195 lõige 1, artiklid 221 ja 222 ning artikli 232 lõike 1 punkt a.

Viidatud riigisisised õigusnormid

Maksude ja lõivude seadus (Likums „Par nodokļiem un nodevām“): artikli 23 lõiked 1 ja 2, ning artikli 26 lõige 8.

Tolliseadus (Muitas likums) (kehtiv kuni 5. juulini 2016): artikli 12 lõige 1 ja artikli 26 lõige 1.

Haldusmenetluse seadus (Administratīvā procesa likums): artikkel 64 ja artikli 360 lõige 4.

Ministrite nõukogu 6. septembri 2011. aasta määrus nr 691 kaupade tollivormistuse maksuvõla tagatise eeskirjade kohta (Ministru kabineta 2011. gada

6. septembra noteikumi Nr. 691 „Noteikumi par nodokļu parāda galvojumu preču muižošanai“); alates 2. augustist 2017 kehtetuks tunnistatud): punktid 2, 18, 19, 21, 46 ja 53.2.

Euroopa Liidu Kohtu praktika

Euroopa Kohtu otsused:

- 8. mai 2008. aasta kohtuotsus Ecotrade, C-95/07 ja C-96/07 (EU:C:2008:267, punkt 48) (mõistlik tähtaeg);
- 21. jaanuari 2010. aasta kohtuotsus Alstom Power Hydro, C-472/08 (EU:C:2010:32, punkt 16) (maksukohustuslase maksuolukorra lõputult vaidlustamise keeld) ja punkt 21 (mõistlik tähtaeg);
- 10. detsembri 2015. aasta kohtuotsus Veloserviss, C-427/14 (EU:C:2015:803) (aegumine), punkt 30 (õiguskindluse põhimõte), punkt 31 (maksukohustuslase maksuolukorra lõputult vaidlustamise keeld);
- 21. juuni 2012. aasta kohtuotsus Elsacom, C-294/11 (EU:C:2012:382, punkt 29) (maksukohustuslase maksuolukorra lõputult vaidlustamise keeld);
- 22. detsembri 2010. aasta kohtuotsus ASTIC, C-488/09 (EU:C:2010:820, punkt 41) (tähtaeg, mille möödumisel ei saa enam võlgnikule tollivõlast teatada);
- 22. novembri 2017. aasta kohtuotsus AEBTRI, C-224/16 (EU:C:2017:880, punktid 97 ja 105) (mõiste „võlgnik“);
- 25. jaanuari 2017. aasta kohtuotsus Ultra-Brag, C-679/15 (EU:C:2017:40, punkt 22) (mõiste „võlgnik“);
- 17. novembri 2011. aasta kohtuotsus Jestel, C-454/10 (EU:C:2011:752, punkt 12) (mõiste „võlgnik“);
- 15. aprilli 2010. aasta kohtuotsus Barth, C-542/08 (EU:C:2010:193, punkt 28) (mõistlik aegumistähtaeg);
- 14. juuni 2012. aasta kohtuotsus CIVAD, C-533/10 (EU:C:2012:347, punkt 23) (mõistlik aegumistähtaeg).

Põhikohtuasja asjaolude ja menetluse kokkuvõte

- 1 Kassaator, kindlustusselts „BTA Baltic Insurance Company“ (varem „InterRisk Vienna Insurance Group“), pakkus äriühingule SIA „H9L“ üldtagatist, mille kohta

koostati 5. aprillist 2012 kuni 4. aprillini 2013 kehtinud üldtagatise kindlustuspoliis.

- 2 Valsts ieņēmumu dienests (riigi maksuamet; edaspidi „VID“) tuvastas 11. veebruaril 2013 SIA „H9L“ laos tollikontrolli läbi viies, et seal ei olnud kaupa, mis oli deklareeritud „tolliladustamisprotseduurile“. Seepärast määras VID 8. aprilli 2013. aasta otsusega SIA „H9L“ poolt tasumisele kuuluva imporditollimaksu nõude.
- 3 Kuna see otsus jäeti pärast selle vaidlustamist asutusesiseselt muutmata, kuid seda ei täidetud, algatas VID maksuvõla sundsissenõudmise, milles on menetlus pooleli.
- 4 Kohtutäitur saatis 27. septembril 2016 VID-le tagasi maksuotsused, mis olid täitmata jäetud pärast seda, kui ta oli pikemat aega ja tulemusetult püüdnud neid võlgniku suhtes täita. Seetõttu pöördus VID 12. mail 2017 kassaatori kui käendaja poole, et nõuda temalt äriühingu SIA „H9L“ maksuvõla tasumist.
- 5 Kassaator vaidlustas selle nõude ameti kõrgemas astmes, kuid VID jättis 16. juuni 2017. aasta otsusega vaide rahuldamata.
- 6 Seejärel esitas kassaator selle viimase otsuse peale kaebuse Administratīvā rajona tiesale (rajooni halduskohus), kes rahuldab tema nõuded.
- 7 Administratīvā apgabaltiesa (regionaalne halduskohus), kes menetles asja apellatsiooniasemes, jättis seevastu [nüüd] kassaatori nõuded 28. detsembri 2018. aasta kohtuotsusega rahuldamata.
- 8 Administratīvā apgabaltiesa (regionaalne halduskohus) märkis, et vaidlust ei ole selles, et äriühingu SIA „H9L“ võlg oli tekkinud kassaatori väljastatud poliisi kehtivusaajal. Vastavalt ministrite nõukogu määruse nr 691 punktile 22 on käendaja kohustatud selle maksuvõla tasuma [sama määruse] alapunktis 24.1 ette nähtud 10päevase tähtaja jooksul.
- 9 [Selle kohtu hinnangul] kehtivad riigisisestes õigusnormides ette nähtud maksuvõla kindlaksmääramise, võlgnikule maksekäsu esitamise ja võlgnikult võla sissenõudmise tähtajad võlgnikule, mitte käendajale, kes ei ole tolliseadustiku, maksude ja lõivude seaduse ning tolliseaduse tähenduses võlgnik.
- 10 [Administratīvā apgabaltiesa (regionaalne halduskohus) hinnangul] oli VID riigisisestes õigusnormides ette nähtud täitmise menetlemisel järginud menetluskorda, pöördudes kõigepealt võlgniku poole, ning kui oli tõendatud, et sellelt ei olnud võimalik võlga sisse nõuda, pöördus ta käendaja poole. Samuti nõuti vastavalt riigisisestele õigusnormidele käendajalt imporditollimaksude eest ainult võla põhisummat.

- 11 [Nagu nimetatud kohus märkis,] ei olnud maksuvõla kontrollimise ajal ega nüüd olemas õigusnormi, mis näeks ette tähtaja, mille jooksul võib nõuda maksuvõla tasumist käendajalt.
- 12 [Tema hinnangul] toimis VID seitse kuud pärast seda, kui ta oli saanud teabe selle kohta, et võlanõuet ei ole võimalik täitmisele pöörata, nõudes äriühingu SIA „H9L“ võla tasumist käendajalt, siiski nõuetekohaselt.
- 13 Kassaator esitas kassatsioonkaebuse eelotsuse esitanud kohtule.

Põhikohtuasja poolte peamised argumendid

- 14 Kassaator leiab, et rohkem kui nelja aasta pikkust tähtaega alates haldusakti vastuvõtmisest, millega tuvastati tollivõlg, ei saa pidada mõistlikuks. Lisaks ei ole tema arvates oluline, et VID oli üritanud (ehkki asjatult) võlanõuet SIA „H9L“ vastu täitmisele pöörata.
- 15 Ta väidab, et Administratīvā apgabaltiesa (regionaalne halduskohus) oleks võinud kohaldada haldusmenetluse seaduses ja tolliseadustiku artikli 221 lõikes 3 sätestatud üldtähtaegu või siis kolmeaastast tähtaega, mida kohaldatakse analoogia alusel teiste õigusvaldkondadega (kindlustusjuhtumist teatamine, äritehingutest tulenevad nõuded).
- 16 Samuti ei mõista kassaator, miks ei peaks õiguskindluse põhimõttest tulenev nõue olema tema suhtes kohaldatav, ning tunnustab Senātsi (kõrgeim kohus) kohtupraktikat, mis seisneb mõistliku tähtaja järgimises, nagu ka hea halduse põhimõtet.
- 17 Sellega seoses tugineb kassaator Euroopa Liidu Kohtu praktikale mõistliku tähtaja mõiste ja aegumise kohta, rõhutades, et Euroopa Kohus on tuvastanud, et maksukohustuslase olukorda maksustamisel ei saa lõputult kahtluse alla seada.
- 18 Kassaator leiab, et [Administratīvā] apgabaltiesa (regionaalne halduskohus) kohtuotsuses väljendatud lähenemisviis õigusnormide kohaldamisele ja tõlgendamisele on vastuolus Euroopa Kohtu otsusega, ning palub seetõttu, et sellele kohtule esitataks mitu eelotsuse küsimust aegumistähtaja kohta käendaja puhul.

Eelotsusetaotluse põhjenduste kokkuvõte

- 19 Vastavalt maksude ja lõivude seaduse artikli 23 lõikele 1 määrab maksuhaldur maksukontrolli ([või] auditi) tulemusel kindlaks konkreetsed summad või korrigeerib neid, mis tuleb märkida maksudeklaratsioonides ja -teatistes, maksustatava tulu ([või] kahjumi) ja maksunõuded ([või] lõivunõuded) vastavalt maksueeskirjadele ning võib kolme aasta jooksul pärast õigusnormides ette nähtud maksetähtaega määrata trahvi. Sama seaduse artikli 26 lõike 8 kohaselt pööratakse

tasumata maksumaksete sissenõudmise otsus omakorda täitmisele kolme aasta jooksul alates selle vastuvõtmisest. Vastavalt haldusmenetluse seaduse artikli 360 lõikele 4 on selle otsuse täitmise aegumistähtaeg kolm aastat. Tolliseaduses on ette nähtud, et kui tekib või võib tekkida tollivõlg, nõuab toll tagatist.

- 20 Senäts märgib selle kohta, et tuleb selgitada, kas on põhjendatud nõuda kassaatorilt tema poolt tagatud tollivõla tasumist. Selleks on oluline selgitada, kas toll on kohustatud kinni pidama kindlaksmääratud tähtajast, et nõuda võla tasumist käendajalt.
- 21 Maksuvõlgniku ja riigi vahelised suhted on selgelt reguleeritud, eelkõige tähtaegade osas, mille jooksul riik võib pöörduda nõudega maksumaksja või põhivõlgniku vastu. Seevastu tähtaega, mille jooksul saab nõuda võla tasumist käendajalt, ei ole õigusnormides sõnaselgelt sätestatud. Sellega seoses märgib Senäts (kõrgeim kohus), et Euroopa Kohtu praktikas ([kohtuotsus] Veloserviss) tunnustatakse liidu õiguskorda kuuluvat õiguskindluse põhimõtet, mille kohaselt maksukohustuslase olukorda ei saa maksustamisel lõputult kahtluse alla seada (punkt 30).
- 22 Senäts märgib, et nagu Euroopa Kohus on rõhutanud, näeb tolliseadustiku artikli 221 lõige 3 ette tähtaja, mille möödumisel ei saa enam võlgnikule tollivõlast teatada ([kohtuotsus] ASTIC, punkt 41). Senäts kahtleb, kas selle sätte kohaldamine on käesoleval juhul välistatud, ega pea ka üheselt mõistetavalt selgitatuks, milliseid subjekte see säte puudutab või kas see hõlmab ka käendajat.
- 23 Mõiste „võlgnik“ kohta märgib Senäts, et tolliseadustiku artikli 4 punkti 12 kohaselt loetakse võlgnikuks iga isikut, kes on kohustatud tasuma tollivõla summa. Kohtupraktika kohaselt võib võlgnik olla iga isik, kes teadis või pidi teadma, et tollieeskirjades sätestatud kohustust ei ole täidetud, või kes tegutses täitmise eest vastutava isiku nimel või osales tegudes, mille tagajärjel jäeti kehtestatud kohustused täitmata ([kohtuotsused] AEBTRI, punktid 97 ja 105, ning Ultra-Brag, punkt 22). Igal juhul võib võlgnikuks pidada isikut, kes osaleb tolliprotseduuris. Lisaks, kuigi Euroopa Kohus on otsustanud, et mõiste „võlgnik“ on lai ja ühtaegu ammendav ([kohtuotsused] AEBTRI, punkt 95, ja Jestel, punkt 12), kahtleb Senäts selles, et käendajat võib käsitada võlgnikuna vastavalt eespool viidatud klassikalisele tähendusele, kuna igal konkreetsel juhul on see käendaja kaasatud kohtuvaidlusesse siis, kui on tuvastatud tollieeskirjade rikkumine, kui on osutunud võimatuks võlanõuet põhivõlgniku vastu täitmisele pöörata ja ilma tungiva põhjuseta tasumata jäetud võlg on vaja sisse nõuda.
- 24 Läti õiguse kohaselt võib käendaja staatuse omandanud isik sekkuda kas konkreetsetesse maksukohustuslase ja VID vahelistesse [maksusuhetesse], kui maksuvõlg on juba tekkinud, või üksnes tulevikus kavandatavatesse suhetesse, kui on jäänud veel vaid võimalus, et tekib maksuvõlg. Teisel juhul esineb seega teatav ebakindlus seoses käendaja rolliga maksumaksja ja maksuhalduri vahelistes suhetes. Lisaks teavitas käesoleval juhul maksuhaldur käendajat tekkinud

võlgadest alles pärast seda, kui ta oli juba mõnda aega teinud teatavaid sundtäitmise toiminguid.

- 25 Senāts kahtleb ka maksuhalduri toimingute õiguspärasuses, kuna ei ole selge, kas juhul, kui käendaja sekkub maksumaksja niisugustesse suhetesse maksuhalduriga, mille tekkimine on ainult võimalus, tuleb teda käsitada võlgnikuna tolliseadustiku artikli 221 lõike 3 tähenduses või muu sõltumatu õigussubjektina.
- 26 Ministrite nõukogu määruse nr 691 punktis 21 on tunnustatud käendaja õigust nõuda maksuametilt teavet erinevate konkreetsete toimingute kohta, mida on tagatud nõude täitmisele pööramise eest vastutav isik teinud või tegemata jätnud, sealhulgas [teave] maksuvõlgade kohta. Seega on käendajal teatav võimalus ise kontrollida olukorda tagatiste suhtes, mille ta on andnud. Siiski ei ole selge, kas see võimalus on piisav selleks, et see õigustaks ebakindlust (tähtaja osas) tagatisesuhetes.
- 27 Lisaks peab käendaja vastavalt tolliseadustiku artikli 195 esimesele lõigule kirjalikult kohustuma tasuma solidaarselt koos võlgnikuga selle tollivõla tagatud summa, mille maksmine muutub sissenõutavaks. Järelikult võib teda käsitada [sama seadustiku] artikli 221 lõike 3 tähenduses võlgnikuna ning ta kuulub seega nende isikute hulka, kellele tuleb vastavalt artikli 221 lõikele 3 teatada kolme aasta jooksul tollivõlast.
- 28 Kuna tolliseadustikus ei ole täpsustatud, millist täitemenetlust tuleb järgida, peab selle küsimuse lahendama iga konkreetne liikmesriik. Euroopa Kohtu praktika kohaselt peavad liikmesriikide õigusnormid siiski olema kooskõlas liidu õigusega, käesoleval juhul tolliseadustikuga ([kohtuotsus] Veloserviss, punkt 19). See tähendab, et need peavad järgima õiguskindluse põhimõtet ja täpsemalt [nägemata] mõistliku aegumistähtaja ([kohtuotsused] Barth, punkt 28, CIVAD, punkt 23, [ja] Veloserviss, punkt 32). See tähtaeg on Läti õiguse kohaselt kolm aastat (haldusmenetluse seaduse artikli 360 lõige 4; maksude ja lõivude seaduse artikli 26 lõige 8).
- 29 Kuigi on selge, et maksuhaldur peab maksuvõla sissenõudmisel järgima teatavaid tähtaegu, kuna sellist olukorda, kus tähtaega ei ole üldse kindlaks määratud, ei saa tekkida, ei ole üheselt selge vastus küsimusele, kas neid tähtaegu tuleb kohaldada ka käendaja suhtes. Selle küsimuse lahendamiseks tuleb selgitada käendaja rolli maksumaksja ja maksuhalduri vahelises kohustuslikus tollisuhtes võla sundsissenõudmise etapis. Seega tekkis Senātsil Euroopa Liidu õiguse tõlgendamisel kahtlusi. Kui vastus esimesele küsimusele on jaatav, siis osutub küsimus tähtaja kohta käendaja suhtes täitmisetapis ülearuseks. Seevastu juhul, kui vastus esimesele küsimusele on eitav, tuleb välja selgitada, kas vaatamata sellele, et käendaja ei olnud võla sissenõudmise otsuse adressaat ega isik, keda [see otsus] otseselt puudutab, tuleb teda pidada võla sundsissenõudmise otsuse adressaadiks (mis puudutab [sissenõudmise] otsuse täitmist) või isikuks, keda [see otsus] puudutab, ning kas seetõttu tuleb käendaja suhtes kohaldada liikmesriigi õigusnorme täitmise kohta, sealhulgas tähtaegu käsitlevaid eeskirju. Kui kumbki

lahendus ei ole liidu õigusega kooskõlas, tuleb välja selgitada, kas võib kaaluda võimalust kehtestada õiguskindluse põhimõttest tulenev nõue järgida mõistlikku aegumistähtaega, mille kohus peab igal konkreetsel juhul adekvaatselt kindlaks määrama.

TÖÖDOKUMENT